

TÜRKİYE SİGORTACILIK SEKTÖRÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ**Doç. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU¹****ÖZET**

Son yıllarda dünya sigorta pazarı büyümeye devam etmekte ve gelişmiş ülkeler doymuş durumda bulunan sigorta pazarları yerine sigortalananabilir potansiyelleri yüksek ve canlı ekonomiye sahip gelişmekte olan ülkelere yatırımlarını artırmaktadırlar. Türkiye’ de büyüyen ekonomisi ve artan nüfusuyla gelişmekte olan ülkeler arasında ciddi bir potansiyele sahiptir. Türkiye’nin bu potansiyeli yabancı yatırımcıları kendine daha çok çekecek ve ilerleyen yıllarda dünya sigorta pazarında Türkiye’nin pazar payı artacaktır. Türkiye toplam prim üretiminde 2015 yılında 11,140 milyon dolar üretim ile Avrupa ülkeleri arasında 19, dünya ülkeleri arasında ise 38. Sırada yer almıştır. Türkiye, toplam prim üretimi Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında çok geride kaldığı söylenebilir. Yerli ve yabancı pek çok sigorta şirketinin Türkiye sigorta sektöründe boy göstermesi sigorta sektörüne olumlu yansımış, şirketlerin müşteri bazlı fiyatlandırma ve kampanyaları sigortalıların primleri üzerinde düşürücü etki yaratmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye’de Sigortacılık, Dünya’da Sigortacılık, Risk

THE EVALUATION OF TURKEY INSURANCE SECTOR**ABSTRACT**

In recent years the world insurance market continues to grow and developed countries are increasing their investments in developing countries with high insurable potentials and viable economies instead of saturated insurance markets. Turkey has a significant potential among developing countries its growing economy and growing population. Turkey's potential foreign investors will attract more And in the following years Turkey's market share will increase In the world insurance market. Turkey has generated an insurance premium of \$ 11,140 million in 2015, ranking 19th among European countries and 38th among the countries of the world. It can be said that Turkey is far behind compared to European countries in total premium production. In the Turkish insurance sector, the presence of many domestic and foreign insurance companies positively reflects the insurance sector. The company's customer-based pricing and campaigns have had a reducing effect created on the premiums of the insured.

Keywords: Insurance in Turkey, Insurance in the World, Risk

1. GİRİŞ

Sigorta sektörünün önemi mali piyasalarda artmaktadır. Bu sektörün piyasa koşullarına uyum sağlayabilmesi için finansal kaynak yanında dinamik bir yapıya da ihtiyacı vardır. Sigorta sektöründeki rekabet dünyadaki globalleşme hareketlerine bağlı olarak değişiklik göstermekte, şirketlerin birleşerek üretim hacimlerinin artırmalarına ve ürünlerinin çeşitlenmesine katkı sağlamıştır. Sigortacılık açısından yabancı sermaye birikimini sağlayan araçlardan birisidir. Sigorta sektörü ekonomik büyüme içinde, rekabeti geliştiren, istihdam imkanları sağlayan, kalkınmada finansman sağlayan bir araçtır (Yücememiş vd., 2011). Türk sigorta sektörüne bu açıdan bakıldığında yabancı sermaye girişlerinin arttığı görülmüştür. Türk sigorta sektöründe, özellikle Avrupa Birliği (AB) ülkelerine ait yabancı sermayelerin payı ve rolü giderek artmaktadır.

Son yıllarda dünya sigorta pazarı büyümeye devam etmekte ve gelişmiş ülkeler doymuş durumda bulunan sigorta pazarları yerine sigortalananabilir potansiyelleri yüksek ve canlı ekonomiye sahip gelişmekte olan ülkelere yatırımlarını artırmaktadırlar. Türkiye’ de büyüyen ekonomisi ve artan

¹ Gazi Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksek Okulu Öğretim Üyesi, ozudogru@gazi.edu.tr

nüfusuyla gelişmekte olan ülkeler arasında ciddi bir potansiyele sahiptir. Türkiye' nin bu potansiyeli yabancı yatırımcıları kendine daha çok çekecek ve ilerleyen yıllarda dünya sigorta pazarında Türkiye'nin pazar payı artacaktır.

İnsanlara sigortanın topluma ve ülke ekonomisine olan katkıları anlatılmalı ve toplumda sigorta bilinci oluşturulmalıdır. Sigorta mevzuatındaki yenilikler ve düzenlemelerin sektörün büyümesine olumlu katkıları olacaktır. Avrupa sigorta piyasası ile Türkiye sigorta pazarı karşılaştırıldığında oldukça geride olduğu söylenebilir.

Sigorta, daha önceden varlığı bilinmeyen, fakat ortaya çıkma ihtimali bulunan tehlikelere karşı varlıkları ve kişileri, belli bir prim karşılığında güvence altına alan bir sistemdir.

Günümüze baktığımızda sigorta kavramını açıklamamız gerekirse 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1401. maddesinde yapılan tanıma göre;

“Sigorta sözleşmesi, sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir.”

Sigorta ihtiyacı, kişilerin gelecekte meydana gelmesi muhtemel olaylar karşısında uğrayacağı ekonomik kayıpların, fiziksel ve mali sorumluluklarının korunması esastan doğmuştur. Kişiler mali ve ekonomik hayatları boyunca bu varlıklarını korumak isteyeceklerdir. Sigorta ile oluşabilecek riskler karşısında ekonomik ve mali varlıklarını yerine koyabileceklerdir (Karabulut, 1988: 4). İnsanın yaşantısında olan ve tesadüfi olarak gerçekleşen ve para ile ölçülebilen riskleri korumak sigortacılığın işlevleri arasında sayılabilir. Diğer bir işlevi de sosyal ve ekonomik yaşamda huzur ve istikrarı sağlamaktır. Piyasada var olan diğer ürünlerden sigortanın farkı, şu anda var olmayan gelecekte olması muhtemel bir ihtiyacı karşılamak için önceden satın alınan bir güvencedir (Aybay, 2002: 21).

Sigortacılık sektörü gelişmiş ülkelerde önemli bir seviyeye gelmiş ve doymuş bir noktadadır. Bu nedenle gelişmiş ülkeler dünyada yeni bir pazar arayışına girmiş, özellikle de gelişmekte olan ülkelerin sigortalanabilir potansiyelleri iştahlarını kabartmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde sigorta sektörüne yatırım yapılması ile dünya sigorta pazarına olumlu bir katkı sağlanmış olacaktır.

SİGORTACILIĞIN DÜNYADAKİ GELİŞİMİ

Tarih boyunca insanlar doğal, sosyal veya yönetsel nitelikli pek çok riskle karşı karşıya kalmış, karşılaşılan veya karşılaşılmaması muhtemel bu risklere karşı tedbir alma isteği sigorta kavramını ortaya çıkarmıştır. Sigorta belirli bir prim karşılığında, risklerin gerçekleşmesi durumunda doğabilecek zararları karşılar. Böylece insanların hayata daha güvenle bakmalarını sağlamaktadır.

Sigortanın temeli, deniz ticareti ile başladığı, ticaret sırasında korsanlar tarafından yapılacak saldırılar karşısında malların korunmasına yönelik olarak alınan tedbirlerle atıldığı düşünülmektedir (İnel ve Çekici, 2013: 136). Yaklaşık olarak 4000 yıl önce hüküm sürmüş, Babil uygarlığında sigortacılığa benzer uygulamalara rastlanılmaktadır. Tüccarlara borç veren tefecilerin, kervanların soyulma ve zarara uğrama ihtimaline karşılık tüccarlardan önceden riskin karşılığı için belli bir para almaktaydılar. Bu durum daha sonra Babil hükümdarı Hammurabi tarafından yasal hale getirilmiştir. Bu kanunun özelliği zarara uğrayan kervanın zararlarının diğer kervanlar arasında paylaşılmasını öngörmektedir. Bu durum kara taşımacılığında risk paylaşımının ilk örneğidir (www.tsb.org.tr; 30/11/2016).

Sigortacılık uygulamalarının İtalya da deniz ticaretinin ilerlemesiyle, Venedik, Cenova, Floransa ve şehirlerinde yoğun olarak uygulandığını görüyoruz. Günümüzdeki anlamıyla sigorta kavramı ekonomik gelişmelere bağlı olarak 14.yy da başlamış ve gelişme göstermiştir. İtalya'da sigortacılık uygulamasının

o dönemde başlamasının sebebi ise deniz ticaretinin yoğun olarak kullanılmasından kaynaklanmıştır. İtalya'nın Cenova limanından 23 Ekim 1347 tarihinde kalkan SantaClara isimli geminin yükü bir mukavele ile koruma altına alınmış ve bu uygulama ilk sigorta poliçesi olarak tarihe geçmiştir (www.tsb.org.tr; 30/11/2016).

İngiltere'de artan deniz ticaretine bağlı olarak İtalya'da uygulanan bu sigortalama işlemi İngiltere'de uygulama alanı bulmuştur. İngiltere'de sigorta işlerini yürütmek üzere ilk defa 1574 yılında bir sigorta ofisi kurulmuş, İngiliz hukukunda da sigortacılıkla ilgili düzenlemeler 1601 yılında yapılmıştır(Çipil, 2008: 29)(Taş, 2015, s:133).

İngiltere'de sigorta işi 17. YY kadar tüccarlar tarafından yapılırken, artan deniz ticareti ve deniz sigortalarına bağlı olarak sigorta şirketleri bu yüzyıldan itibaren kurulmaya başladı. İngiltere'de 17.YY'da gerçekleşen büyük Londra yangını ile birçok ev ve kilise yok olmuş, birçok kişi maddi zarara uğramıştır. Bu olaydan sonra Londra'da uzmanlık alanı sadece yangın olan sigorta şirketleri kurulmuştur. Ticaret merkezleri arasında büyük öneme sahip Londra 17.YY. dabin sonra dünya sigortacılığında da lider konuma gelmiştir. İngiltere sigortacılığında yine bir ilke imza atmış, Londra'da Edward Loyd tarafından işletilen bir kahvehanede yüklerini sigortalatmak isteyen ve bu yükleri teminat altına almak isteyen tüccarlar buluşma noktası haline gelmiştir. Buradaki oluşan topluluk daha sonra Llyod's topluluğunu adını almıştır. İngiltere Parlementosu daha sonra bu topluluk için 1871 yılında bir kanun (Llyod's Kanunu) çıkarmıştır. (Akbay, 2010: 43) (Taş,2015, s:133).

Sigorta şirketlerinin modern anlamda kurulduğu dönem 17-19.YY. dönemidir. İngiltere'deki büyük Londra yangını sonrası yangın sigortalarında önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Sigorta talebi sanayinin gelişmesiyle 19.yy. da önemli bir sektör haline gelmiştir. Sigorta sektörü günümüzde her alanda faaliyet gösteren bir sektör haline gelmiş ülkelerin milli gelirleri içerisinde önemi artan bir yere sahip olmuştur (www.mfa.gov.tr; 30/11/2016).

2. SİGORTACILIĞIN TÜRKİYEDEKİ GELİŞİMİ

Türkiye' de ''sigortacılık'' Avrupa' ya kıyasla yeni bir kavram olsa da tarihte temeli yardımlaşma esasına dayanan ve batıdan bağımsız olarak geliştirilmiş pek çok sigorta sistemine rastlanmaktadır.

Avrupa'da sigortacılığın gelişmesine rağmen Osmanlı'da haram sayıldığı ve dini esaslara aykırı olduğu konusundaki propagandalardan dolayı sigorta faaliyetleri bir türlü gelişme gösterememiştir. Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasından sonrada sigortacılık faaliyetlerinin gelişmesinin oldukça yavaş olduğunu görüyoruz. Osmanlı'da sigortacılığın başlaması yani sigortanın özel bir sözleşme olarak kabul edilmesi, Fransız ihtilali sonrası 3 Kasım1839'da Tanzimat-ı Hayriye'nin açtığı yenilik hareketinden sonra olmuştur. Sigorta ile ilgili kanunlar yine bu dönemde gerçekleştirilmiştir. Londra yangınına benzer bir yangın 1870'de İstanbul Beyoğlu'nda yaşandıktan sonra sigortalamaya ilgi artmıştır. Beyoğlu yangınıyla birlikte artan sigorta talebini karşılamak üzere yabancı sigorta şirketi sayısı hızla artmıştır(Ererdi, 1998: 31).

İngiltere' de sigorta gelişmesi Londra'da yaşanan büyük yangından sonra olması gibi Osmanlı'da da benzer bir şekilde yaşanan Beyoğlu yangını ile birlikte sigortacılığın önemi anlaşılmıştır(Taşkın ve Şener, 2005:996).

Sigorta şirketlerinin denetimine ilişkin yasal düzenlemeler 1908 ve 1914 yılında yapılan yasal düzenlemelerle kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. Bu düzenlemelerle birlikte sigorta şirketlerinin teminat göstermesi ve vergi vermeleri yasal zorunluluk haline getirilmiştir. Bu yasal düzenlemelerin sonucu olarak sigortacılık faaliyetini sürdüren yabancı şirketlerin bazıları yerli faaliyet gösteren şirketler ile ortaklık kurma yoluna gitmişlerdir (Akbay, 2010:45).

Cumhuriyetin ilanına kadar kurulan tüm sigorta şirketleri isimleri Türk olmasına rağmen sermayeleri yabancıdır. Fakat yapılan kanun düzenlemeleri ile bazı yabancı şirketlere Türk şirketler ile ortak olma ve işbirliği yapmaya teşvik edildikleri görülmektedir(Demir, 1996: 12). O dönemde dini nedenlerle sigorta işlemine karşı çıktığı için bir yabancı sigorta şirketi, sigorta yaptırmanın caiz olması için sigortanın yabancı bir ülkede bulunan sigorta şirketine yaptırılması gerektiği üzerine, Şeyhülislamdan bir fetva almıştır. Böyle bir fetvanın varlığı nedeniyle Anadolu’da sigortacılık faaliyetlerini yabancı sigorta şirketleri yürütmüşlerdir(Gençosmanoğlu, 2003: 101). Türkiye’de yerli Sigorta şirketlerinin kurulması Cumhuriyetin ilanından sonraya rastlamaktadır. Bununla birlikte kurulan bu şirketlerin faaliyetlerini bir düzen içinde yürütebilmesi ve reasürans faaliyetlerinin bir sistem dahilinde yapılabilmesi için kanun düzenlemeleri için çalışmalar başlamıştır. Sigorta şirketlerinin yazışmalarında Türkçe kullanma zorunluluğu 1924 yılında çıkarılan bir kanunla gerçekleştirilmiş, poliçelerin Fransızca ve İngilizce düzenlenmesi uygulaması yürürlükten kaldırılmıştır. Sigorta Kulübü kurulmuş bu kulüp zamanla Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği (TSRSB)’ne dönüşmüştür. Dünya’da ilk reasürans tekli unvanına sahip Milli Reasürans TAS faaliyetine 1929 yılında başlamıştır. Milli Reasürans’ın kurulmasıyla Türkiye’de yerli ve yabancı sigorta şirketleri topladıkları primin yarısını buraya devretmeye zorunlu tutulmuşlardır(Elbeyli, 2001: 18).

Türkiye Cumhuriyeti’ nin kurulmasını izleyen dönemde sigorta sektörünün hızla gelişme sürecine girdiği söylenebilir. Cumhuriyet sonrası dönem üç bölümde incelenebilir (Çipil, 2003: 62);

1. Düzenleme dönemi (1920-1960)
2. Durağan Dönem (1960-1980)
3. Değişim Dönemi (1980- Günümüze)

Türkiye’de yeni bir sigorta şirketi kurulmasına 1966-1988 yılları arasında izin verilmemiştir. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı 1988 yılından sonra sigorta şirketi kuramama yasağını kaldırmış kanuni yükümlülüğünü yerine getirmek kaydıyla sigorta şirketi kurulmasına izin vermiştir. Bu tarihten sonra sigorta şirketi sayısı hızla artmıştır(Taşkın ve Şener, 2004: 17). Ticaret Bakanlığı denetimine tabi olan Sigorta sektörünü 18 Aralık 1987 tarih ve 303 sayılı K.H.K ile Başbakanlığa bağlı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığına devredilmiştir. Sigortacılık Genel Müdürlüğü, 20 Aralık 1994 tarih ve 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı Teşkilat Kanunu ile kurulmuştur. Sigorta primlerinde serbest tarife uygulamasına geçiş, zorunlu sigortalar hariç 1990 yılından itibaren olmuştur(Kızıltan, 2011: 18).

Günümüzde sigorta şirketi sayısı, Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği’ne göre 63’ü sigorta, 3’ü reasürans olmak üzere 66 şirket Birliğe üyedir. Halihazırda 1 şirket aktif olarak yeni sigorta ve reasürans sözleşmesi yapmamakta, toplam 61 sigorta ve 2 reasürans şirketi faaliyette bulunmaktadır. Şirketlerin 23 hayat/emeklilik, 40’ı hayat-dışı şirkettir. Türkiye’de kurulu reasürans şirketi sayısı ise 3’dir. Ancak bunlardan bir tanesinin prim üretimini bulunmadığından faal reasürans şirket sayısı 2’dir (www.tsb.org.tr: Erişim Tarihi: 28/1/2017 Şirket Bazında Mali tablolarından çıkarılmıştır).

4. TÜRKİYE SİGORTA PAZARININ DÜNYA PAZARINDAKİ YERİ

4.1. Hayat ve Hayat Dışı Sigortalar

Sigortacılık faaliyetleri iki grupta incelenebilir; hayat sigortaları ve hayat dışı sigortalar olmak üzere. Genellikle maddi hasarların ve ekonomik kayıpların karşılanmasına yönelik konular Hayat dışı sigortaların kapsamına girmektedir. Maddi olarak ölçülebilen riskleri kapsar. Bunlar; kaza sigortaları, yangın sigortaları, nakliyat sigortaları, mühendislik sigortaları, tarım sigortaları ve diğer sorumluluk, meslek sigortaları gibi sigortalardan oluşmaktadır.

Hayat sigortaları ise sigortalıya yaşlılığında sıkıntıya düşmeden hayatına sürdürme imkanı sağlar. Sigortalının ölümü haline ise bakmakla yükümlü olduğu ailesine aynı imkanı sağlayan bir sigortadır.

4.2. Dünyada ve Avrupa’da Toplam Prim Üretimi ve Türkiye’nin Sektördeki Yeri

Reasürans şirketleri arasında Dünya’da öneme sahip bir şirket olan Swiss Re her yıl bir istatistik yayınlamakla dünya sigortacılığı hakkında bilgi vermektedir. Bu şirketin 2015 yılında yayınladığı Dünya Sigortacılığı 2015 (World Insurance in 2015) raporuna göre, 2015 yılında dünyada üretilen prim reel olarak bir önceki yıla göre %3,8 oranında artmıştır. Toplam prim üretimi 4,5 trilyon ABD doları olarak gerçekleşmiş bunun 2,5 trilyon ABD doları hayat, 2,0 trilyon ABD doları ise hayat dışı branşlarda gerçekleştirilmiştir. Prim üretimi 2015 yılında hayat dışı branşlarda %3,6 yükselmiş, hayat branşında ise %4,6 azalmıştır (Swiss Re, 2015).

Aynı şirket tarafından yayınlanan 2015 Dünya Sigorta Raporu’na göre, toplam prim üretimi dünyada 4,5 trilyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Bu üretimin 1,589 trilyon doları Amerika’ya, 1,468 trilyon dolarını Avrupa ülkelerine, 1,350 trilyon doları Asya ülkelerine, 64,123 milyon dolarını Afrika ülkelerine, 80,426 milyon doları ise Okyanusya ülkeleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu üretimin 2,53 trilyon doları hayat sigortalarına, 2,01 trilyon doları ise hayat dışı sigortalarına aittir(Swiss Re, 2015).

Çizelge 1: Dünya Toplam Prim Üretimi

	2015 Toplam Prim Üretimi (Milyon Dolar)	2014 Toplam Prim Üretimi (Milyon Dolar)	2015 Dünya Pazar Payı (%)
Tüm Dünya	4553,785	4778,248	100
Gelişmiş Ülkeler	3704,063	3939,311	81,34
Gelişmekte Olan Ülkeler	849,723	838,936	18,66

Kaynak: Swiss Re, 2013: 34, Swiss Re, 2014: 34, Swiss Re, 2015: 38.

Dünya toplam prim üretimini gösteren Çizelge 1 incelendiğinde; sigortacılıkta üretilen toplam prim üretimin 2015 yılında Dünya Pazar payının %81,34’ü gelişmiş piyasalarda, %18,66’sı ise gelişmekte olan piyasalarda gerçekleştirildiğini görüyoruz. Gelişmekte olan ülkelerin toplam prim üretimi oranları her geçen yıl artmakta ve bu da sigortacılığın gelişmesi ve sektöre yapılacak olan yatırımların artması anlamına gelmektedir.

Çizelge 2: Avrupa Ülkeleri Toplam Prim Üretimi

Ülkeler	2015 Toplam Prim Üretimi (Milyon Dolar)	2014 Toplam Prim Üretimi (Milyon Dolar)	2015 Dünya Pazar Payı (%)
Birleşik Krallık	320,176	337,799	7,03
Fransa	230,545	269,607	5,06
Almanya	213,263	255,121	4,68
İtalya	165,037	194,735	3,62
Hollanda	80,595	97,325	1,77
İspanya	61,315	71,459	1,35
İsviçre	61,289	64,315	1,35
İrlanda	55,175	60,811	1,21
İsveç	33,502	38,760	0,74
Belçika	33,078	40,585	0,73
Danimarka	30,383	35,772	0,67
Finlandiya	27,246	30,658	0,60
Lüksemburg	26,801	35,115	0,59

Norveç	19,864	25,060	0,44
Avusturya	19,402	22,783	0,43
Rusya	16,801	25,738	0,37
Portekiz	14,263	19,151	0,31
Polonya	14,144	17,236	0,31
Türkiye	11,140	11,595	0,24
Çek Cumhuriyeti	6,236	7,608	0,14
Diğer Ülkeler	28,625	33,858	0,64
Toplam	1468,878	1695,091	32,26

Kaynak: Swiss Re, 2015:40

2015 Dünya Sigorta Raporu'na göre Avrupa ülkelerinin toplam prim üretim 2015 yılında 1,468.878 milyon dolar olarak gerçekleşmiş ve pazardan aldıkları pay %32,26 olmuştur. Avrupa sigorta endüstrisi dünya çapında sigorta pazarındaki %32,26'lık payıyla dünyanın en büyük ikinci piyasasıdır. İlk sırada %34,9' luk paya sahip Amerika sigorta endüstrisi bulunmaktadır. Asya sigorta endüstrisinin pazar payı ise %29,67' dir (Çizelge 2).

Türkiye ise 2015 yılında 11,140 milyon dolar üretim ile Avrupa ülkeleri arasında toplam prim üretiminde 19, dünya ülkeleri arasında ise 38. sırayı almıştır Türkiye, sigorta sektörünün toplam prim üretiminde Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında çok geride kaldığı söylenebilir.

5. TÜRKİYE SİGORTA PAZARI VE YABANCI SERMAYELİ SİGORTA ŞİRKETLERİ

5.1. Türkiye Sigorta Pazarı ve Toplam Prim Üretimleri

Türkiye sigorta şirketlerinin 2016 yılında toplam 40,5 milyar TL prim üretimi gerçekleştiren sigortacılık sektörü, bir önceki yıla göre prim üretimini %31 oranında artmıştır. Sektörde hayat dışı prim üretimi %30 oranında, hayat grubu prim üretimi ise %34 oranında reel olarak artmıştır (<http://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909> Erişim Tarihi 29/01/2017).

Sigortacılık sektörü gelişmekte olan piyasalarda genellikle GSYH'ye paralel bir gelişme sergilemektedir. Ülkelerde kişi başına gelir arttıkça gelirden sigortaya ayrılan pay yükselmekte ve toplam prim üretimi ekonomideki büyümeden daha yüksek oranda artmakta, buna karşılık gelir azaldıkça da sektör ekonomiden daha hızlı küçülmektedir. Sigortacılık ülkemizde de benzer bir gelişme sergilemektedir. Üstlenilen teminatlar karşılığında şirketler tarafından yıl içinde sigortalılar ile zarar görenlere 15,9 milyar TL net tazminat ödemesi gerçekleştirilmiştir. Tazminat ödemelerinin 13,3 milyar TL'lik kısmı hayat dışı sigortalarda, 2,6 milyar TL'lik kısmı ise hayat sigortasında yapılmıştır. Şirketlerin, tazminata konu riskin gerçekleşmesinde kusuru bulunan üçüncü kişilerden geri tahsil ettikleri tutarlar (sorumluluk sigortalarında teminat veren sigorta şirketleri dahil) ile sovtaj gelirleri ilave edildiğinde, ödenen brüt tazminat tutarı 17,8 milyar TL'ye ulaşmaktadır (<https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi>; Erişim Tarihi: 01/12/2016).

2016 yılının ilk 6 ayında sigorta sektörü toplam prim üretimi geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 35.5 artarak 20 milyar 650 milyon lira oldu. Üretimin 18 milyar 414 milyon liralık bölümü hayat dışı branşlardan, 2 milyar 235 milyon lirası da hayat sigortalarından elde edildi. İlk 6 ayda hayat dışında büyüme oranı % 37.8 olurken hayat sigortalarındaki artış % 19'da kaldı. 2016 Haziran ayı sonunda yıllık enflasyon Tüketici Fiyat Endeksi'ne (TÜFE) göre % 7.64, Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi'ne (Yİ-ÜFE) göre % 3.41 olarak gerçekleşti. Buna göre sigorta sektörü 6 aylık dönemde reel olarak % 27'nin üzerinde büyüdü (www.sigortacigazetesi.com.tr/sigorta-sektoru-buyumeyi-surduruyor/; 02/12/2016).

Türkiye sigortacılık piyasası sigortalılık oranının düşük, potansiyelinin yüksek olması sebebiyle yabancı yatırımcıların ilgisini çekmeye devam etmektedir. Ülkemizde 2001 yılında faaliyette bulunan toplam 58 şirketin sadece 15'i uluslararası sermayeye sahip şirket iken, 2008 yılından itibaren uluslararası sermayeli şirket sayısı artış trendine girmiş ve 2013 yılı sonu itibarıyla 44'e yükselmiştir. 2014 yılında herhangi bir değişiklik yaşanmazken, 2015 yılında CIV Hayat Sigorta AŞ'nin portföyünü devrederek sektörden çekilmesiyle 43'e düşmüştür (Çizelge 3).

Çizelge 3: Türkiye' de Yer Alan Uluslararası Sermayeli Şirket Sayısı

Yıllar	Faal Şirket Sayısı	Uluslararası Ortaklı Şirket Sayısı	%100	Uluslararası Ortak Payı				Uluslararası Sermaye Payı >%50
				%90- %100	%50- %90	%20- %50	<%20	
2001	58	15	2	4	2	4	3	8
2002	52	14	2	4	2	3	3	8
2003	48	14	2	3	1	4	4	6
2004	47	16	2	3	2	4	5	7
2005	50	20	2	5	2	6	5	9
2006	51	24	5	4	6	8	1	15
2007	53	27	11	3	5	7	1	19
2008	54	39	15	10	7	6	1	32
2009	57	41	17	10	6	7	1	33
2010	58	43	20	13	3	6	1	36
2011	59	44	21	14	1	7	1	36
2012	59	43	21	13	1	7	1	35
2013	61	44	21	17	1	4	1	39
2014	63	44	23	14	2	4	1	39
2015	60	43	23	13	2	4	1	38

Kaynak : <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43> Erişim Tarihi : 29/01/2017)

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sigortacılık sektörünün gelişimini olumsuz yönde etkileyen faktörlerin başında enflasyon gelmektedir. Yüksek enflasyon toplumda paranın değerinin düşeceği algısını yarattığından insanlar sabit primli poliçelerden uzak durmakta ve bu durum sigortacılığın gelişimini de yavaşlatmaktadır. Enflasyon oranlarının düşmesi veya kontrol altına alınması poliçe sayısını artıracak, sigortacılık sektörüne dolayısıyla da ekonomiye ciddi katkılar sağlayacaktır.

Enflasyon yükünün ağırlığı sigorta sektörünün gelişimi için büyük bir engeldir. Primlerin enflasyona bağlı olarak yükselmesi sigortacılığı gelişme politikasını engellemektedir. Bu durum en çok hayat sigorta branşını etkilemektedir (Taşkın ve Şener, 2005:1017-1018).

Sigortacılık sektörünün gelişimini etkileyen bir diğer faktör ise Türk toplumunun dini inanış ve kaderci anlayışı gereği sigortaya mesafeli yaklaşmasıdır. Yardımlaşma ve dayanışma, örf ve ananelere bağlılık, toplumdaki insanların birbirlerine yardım etme inançları da Türkiye' de sigortacılık bilincinin geç oluşmasına sebep olmuştur.

Sigorta sektörü her şeyden önce önemli bir tasarruf kaynağıdır. Sigorta küçük tasarrufları bir araya getirerek büyük bir fon gücü oluşturur ve oluşan bu fon gücünü çeşitli yatırım alanlarına aktararak ekonomiyi ve sermaye piyasasının gelişmesine ciddi katkılar sağlar.

Sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerinin ülke ekonomilerine katkı sağladığı alanlardan biri de kuşkusuz istihdamdır. Ülkemizde sigorta, reasürans ve bireysel emeklilik şirketlerinde 2015 yılı sonu itibarıyla toplam 19.311 personel çalışmaktadır. Sektörde 15.195 adet sigorta acentesinin (gerçek / tüzel kişi) ve 36.000 adet bireysel emeklilik aracısının, 1.274 adet sigorta eksperinin, 124 adet sigorta ve reasürans brokerinin (gerçek / tüzel kişi) ile 36 adet aktüerin (sözleşmeli / kadrolu) görev yapmakta olduğu dikkate alındığında, sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerinin 80 binden fazla kişiye doğrudan istihdam sağladığı görülmektedir (ww.hazine.gov.tr; 25/11/2016).

Küreselleşmenin etkisiyle yabancı sermayenin kendi ülkelerine çekilmesi ekonomilerdeki büyümenin sağlanması açısından çok önemlidir (Karluk, 2004: 97). Yabancı sermayenin ülkeye gelmesi ile hem sermaye birikimi sağlanmış olacak, ek finansman kaynağı oluşturulacak, teknoloji transferi gerçekleşecek ve ülkelerin pazarlama kabiliyetlerinde gelişmeler gözlenecektir (Gözlemen, 2008: 1). Fakat ülkelerin yapısındaki farklılıklar sebebiyle ülkeye gelen yabancı sermayelerin niteliklerinde değişiklikler gözlemlenebilir (Aktürk ve Tüylüoğlu, 2006: 86).

Ülkelerin hızlı bir kalkınma sağlamaları açısından tasarruflarla yapılan yatırımların hızla artırılması gerekmektedir(Karluk, 1983: 210). Tasarrufların kıt olduğu ülkeler göz önüne alındığında yabancı sermayenin yatırımlara katkı sağladığı söylenebilir.

Endüstriyel açıdan bilginin biriktirilmesi, bilimsel açıdan oluşturulmuş teorilerin sanayiye uydurulması teknoloji olarak tanımlanmaktadır(Yücememiş, vd. 2011). Diğer bir açıdan değerlendirildiğinde insanlar ve doğa hakkında elde edilmiş bulguların hedeflenmiş amaçlar doğrultusunda kullanılması da teknolojiyi ifade eder. Ekonomik unsurlar içerisinde bu tanımlar dikkate alındığında insan önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır (Hamitoğulları, 1974: 8). Ülkelere gelen yabancı sermaye yatırımları ile birlikte ülkeye teknoloji transferide sağlanmaktadır. Bu sayede ülkede üretimde verimlilik artacak, maliyetler düşecek, üretim süreçleri modern hala gelecektir. (Karluk, 1983: 34).

Teknolojik yenilik bizzat hakim şirket tarafından getirilirken, aynı zamanda teknik bilgi transferi, teknik yayımlar, lisans anlaşmaları ve çeşitli programlar aracılığıyla gerçekleştirilebilir.

Yabancı sermayenin istihdam hususundaki etkisi teknolojik etkiye bağlı olarak dolaylı bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Buna göre gelen teknoloji ile beraber istihdam edilen üst düzey teknisyen ve teknoloji yöneticilerinin yarattığı etkinlik ve verim artışı, teknolojinin kendisi kadar önem arz etmektedir (Tuncer, 1968: 28). Böylece yerel işletmeler, daha önce bilmedikleri işleri yabancı bir ortağın sağladığı teknolojik katkı ile bizzat uygulayarak öğrenmektedir (Yücememiş vd.2011).

Sigorta şirketleri, toplumda oluşan çeşitli ilişkileri düzenler ve yönetimini sağlar. Bu çalışmalarıyla, sigorta şirketleri bünyelerinde toplanan primlerden oluşan fonları, ülke ekonomisine ve kalkınmasına katkıda bulunmak üzere yatırımlara yöneltir; hisse senedi, tahvil gibi değerlere yatırmak suretiyle de sermaye piyasasının gelişmesine katkıda bulunurlar.

Sigorta şirketlerinin sermaye piyasalarına katkısı bu piyasalarda aktarılabilir fonlarının varlığı ile ölçülebilir. Sigorta sektörüne gelişmiş ülkelerde baktığımızda ekonomilerinin itici gücü olduğu yadsınmaz. Gelişmiş ülkelerde sigorta sektörünün fon yapısına baktığımızda büyük rakamlara ulaştığını görmekteyiz. Sigorta şirketleri büyük yatırımları uzun vadeli olarak finanse edebilme kapasitesine sahiptir. Ayrıca bu gelişmiş ülkelerde, sigortanın temel işlevinin (güvence sağlamak) topluma ve ülke ekonomisine sağladığı güven unsuru daha belirgin olmakta, sigorta halkın düzeyini artırıcı etkide dahi bulunmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde sigortalılık oranının doyum noktasına ulaşması ve pazar potansiyelinin tükenmesi sigorta şirketlerinin rotasını geliştirmekte olan ülkelere çevirmesini zorunlu kılmıştır. Türkiye sigorta sektörü de büyüme hızı ve sigortalanabilir boş kapasite hacmiyle yabancı yatırımcıların ilgi odağı haline gelmiştir. ABD ve Avrupa'nın büyük sigorta şirketleri Türkiye pazarına giriş yapmış ya da hisse paylarını artırmışlardır. Artan bu yatırımlarla birlikte yabancı sigorta şirketlerinin Türkiye pazarındaki hakimiyetleri artmış ve sektöre yön verir hale gelmişlerdir.

Yerli ve yabancı pek çok sigorta şirketinin Türkiye sigorta sektöründe boy göstermesi sigortalılara da olumlu yansımış, şirketlerin müşteri bazlı fiyatlandırma ve kampanyaları sigortalıların primleri üzerinde düşürücü etki yaratmıştır.

Türkiye'nin dünya sigortacılık sektöründe çok daha iyi noktalara gelmesi gerekmektedir. Bunun için de prim üretimlerinin GSYH içerisindeki payının artırılması ve sigorta denince ilk akla gelen kasko, trafik, hayat ve sağlık branşlarının yanında diğer sigorta branşlarının da sigorta kültürü olarak yaygınlaşması gerekmektedir. Ayrıca toplumda yeterli düzeyde sigorta bilincinin oluşturulmasına yönelik çalışmalarda Türkiye' de sigorta sektörünün büyümesine ve gelişmesine pozitif yönde katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Akbay, O. S., (2010), Dünyada ve Türkiye'de Sigortacılığın Tarihçesi, Kaya, F., (edt.), Sigortacılık, (41-47), İstanbul
- AKTÜRK, N., Tüylüoğlu, Ş., 2012, *Yatırım Promosyon Ajanslarının Doğrudan Yabancı Yatırımları Çekme Başarılarının Çekim Modeli ile İncelenmesi*, Yönetim ve Ekonomi Dergisi , Celal Bayar Ün., Yıl 2012, Cilt 19, Sayı 1, Manisa
- Aybay, S. (2002) “Türk Sigorta Sektörünün Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri: Güncelleştirilmiş Pazarlama Karması–7 P’s Yaklaşımıyla Uygulamalı Bir Araştırma”, Reasürör, Sayı. 44, ss. 21–40
- Çekici, M. E. Ve İnel, M. N.,(2013), Türk Sigorta sektörün Direkt Prim Üretimlerinin tahmin Teknikleri İle İncelenmesi, Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, 34, 135-152
- Çipil, M. (2003), Türk Sigortacılık Sektörünün Pazarlama Karması, Hazine Dergisi, 16, 61-88
- Çipil, M.,(2008), Risk Yönetimi ve Sigorta, Ankara, Nobel Yayınları
- Elbeyli, M. Ü. (2001) Sigorta ve Sigorta Pazarlaması (2. Baskı), İstanbul.
- Erederdi, H. C. (1998) Sigortacılığımızın Tarihi, Commercial Union Sigorta Yayını: İstanbul.
- Evren, G. N.(2007). Türkiye'de Sigortacılık Sektörünün Pazarlama Karması Açısından İncelenmesi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
- Genç, O.(2002). Sigortacılık Sektörü ve Sigorta Sektörünün Fon Yaratma Kapasitesi. Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.
- Gençosmanoğlu, E. (2003) Dünden Bugüne Sigortacılık, www.hazine.gov.tr/makaleler/80yildergi.pdf, (Erişim Tarihi: 15.08.2006).
- Kızıltan, A. N.,(2011), Senaryo Yaklaşımı ve Türkiye 'de Sigortacılık Sektöründe Uygulama, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Taş, K. M.(2015). Dünya Sigorta Pazarında Türkiye'nin Yeri. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi,Sayı:27, S.133-148

Taşkın E. Ve Şener H. Y.,(2005), Türkiye Sigorta Pazarının Avrupa ve ABD Sigorta Pazarları ile Karşılaştırılması, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 49, 996-1018

Türk Ticaret Kanunu Kanun no:6102

Yücememiş ,T. B. , Akpınar, ö, Okay, G.,(2011). Türk Sigorta Sektöründe Yabancı Payının Sektöre Olası Etkileri: AB Perspektifinde Değerlendirilmesi. İstanbul: Avrupa Araştırmaları Dergisi, Cilt 19, Sayı: 1,2011

INTERNET KAYNAKLARI:

http://www.swissre.com/library/sigma3_2016_en.html; 26/11/2016

<http://www.hazine.gov.tr>; 29/11/2016

http://www.mfa.gov.tr/oecd-sigortacilik-pazari-icinde-turkiye_nin-yeri-.tr.mfa;30/11/2016

<http://www.sigortacigazetesi.com.tr/sigorta-sektoru-buyumeyi-surduruyor/>; 02/12/2016

<http://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909>

<http://www.tsb.org.tr>; 30/11/2016

<https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>;03/12/2016

<https://www.sigortam.net/tsb-sigortacilik-sektorunun-verilerini-acikladi>; 28/11/2016

Swiss Re, Sigma World Insurance in 2016: SteeringTowardsRecovery, No:3/2016

Swiss Re, Sigma World Insurance in 2016: SteeringTowardsRecovery, No:4/2015

Swiss Re, Sigma World Insurance in 2016: SteeringTowardsRecovery, No:3/2014